

Redacteur ESB

g.werner@sdu.nl

Gelegen

Een nieuwe beleidsevaluatie maakt nog maar eens duidelijk waar het landelijke inkomensbeleid nat gaat: die vermaledijde armoedeval. Veel mensen hebben geen financiële prikkels om te gaan werken; dat was zo in 2002, in 2010, en in de tussentijd. Een ongelukkige situatie die, niet toevallig, samenvalt met de omstandigheid dat sociale minima er sinds 2002 in koopkracht op zijn vooruitgegaan. Dit geldt in het bijzonder voor alleenstaande ouders, voor wie de opmerkelijke situatie is ontstaan dat ze bij werk-aanvaarding voor vier dagen tegen minimumloon zelfs vier procent in inkomen achteruitgaan (SZW, 2011). De verantwoordelijke minister Kamp grijpt de gelegenheid aan om “te leren van ervaringen uit het verleden”. Hij ziet in de uitkomsten van de beleidsevaluatie een aansporing voor het kabinetsbeleid om werken lonender te maken. Meer specifiek ziet hij er een bevestiging in van de noodzaak om de bijstand de komende twintig jaar beetje bij beetje af te bouwen. Altijd fijn, als een beleidsstuk nieuwe beleidsmaatregelen ondersteunt. Maar is daar wel sprake van?

De minister legt veel nadruk op alleenstaande ouders, als sprekend voorbeeld van een groep die stevig klem zit in de bijstand. Maar hoe bizar hun situatie ook is, deze behoeft enige relativering. Zo gaat de vergelijking tussen minimumloon en bijstandsuitkering mank omdat deze uitgaat van vier dagen werk tegenover een voltijds bijstandsuitkering. Bij een zuivere vergelijking op basis van een gelijk aantal dagen is het inkomensverschil kleiner. De armoedeval trekt nog verder bij omdat het minimumloon geen geschikte referentie is voor het loon bij het instappen van een baan, omdat de bodem in de meeste cao's boven het minimumloon ligt. Maar problematisch blijft het wel, dat werken voor alleenstaande ouders minder loont dan voor andere huishoudens. Alleen ligt de oorzaak voor dit verschil niet in het bijstandsniveau, maar in de ingewikkelde

machinerie aan kindregelingen waar de ouders mee te maken hebben. Kindertoeslag, kindgebonden budget en kinderopvang bouwen soms sneller af dan het inkomen opbouwt, dan loont werken inderdaad niet. Een oplossing voor de specifieke situatie van alleenstaande ouders ligt dan ook bij de kindregelingen en niet bij een bijstandsverlaging. Een generieke bijstandskorting is bovendien wel erg rigoreus als in de analyse is geconstateerd dat er “nog bepaalde groepen zijn die onvoldoende gestimuleerd worden om aan de slag te gaan”. Voor de meeste groepen geldt dit kennelijk niet en zijn verdere financiële prikkels blijkbaar helemaal niet nodig.

Het inkomensbeleid moet voorzien in een evenwichtige en activerende inkomensontwikkeling. De beleidsevaluatie is bedoeld om inzichtelijk te maken wat de invloed ervan is geweest op koopkracht en op arbeidsmarktprikkels. Daartoe brengt het ontwikkelingen in koopkracht en financiële prikkels om te gaan werken in beeld, met als blijde boodschap dat beide een gunstig verloop hebben. Een beleidsimplicatie zou kunnen zijn dat het gevoerde beleid kennelijk succesvol is geweest en nieuw beleid op dezelfde voet moet doorgaan. Bijstandsverlaging doet dat niet en volgt niet logisch uit een verbetering van financiële prikkels in de afgelopen jaren.

Op zijn best trekt de minister een lukrake conclusie, al biedt de beleidsevaluatie daartoe ook alle gelegenheid. Er valt in het geheel niet na te gaan of een eventueel positief arbeidsmarkteffect opweegt tegen nadelen aan de andere kant – een evenwichtige inkomensverdeling – en cijfermatige vergelijking met alternatieven is niet mogelijk. Een aantal beleidszettingen biedt perspectief op meer arbeidsdeelname. Zo vergroot het kabinet de verantwoordelijkheid van gemeentes over hun bijstandsuitgaven, een aanpak die positief uitpakt voor de bijstandsuitstroom (Van Es en Van Vuuren, 2010). Gemeentes passen steeds vaker sancties toe voor individuen die zoekverplichtingen niet nakomen; een aanpak die tot aanzienlijk grotere arbeidsdeelname leidt (Van der Klaauw en Van Ours, 2011). Los van tegenvallende economische omstandigheden doet dit vermoeden dat de maximale arbeidsdeelname die het kabinet wenst een stapje dichterbij komt. Goed nieuws, al biedt het toekomstige politici opnieuw de gelegenheid om beleidskeuzes willekeurig te motiveren zolang de exacte effecten ervan onbekend zijn.

LITERATUUR

Es, F. van, en D.J. van Vuuren (2010) Minder uitkeringen door decentralisering bijstand. *ESB*, 95(4587), 429–430.
 Klaauw, B. van der, en J. van Ours (2011) Carrot and stick: how reemployment bonuses and benefit sanctions affect exit rates from welfare. *Journal of applied econometrics*, te verschijnen.
 SZW (2011) *Beleidsdoorlichting artikel 41: inkomensbeleid*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.